

Lokale Inburgerings- en Integratiemonitor 2020

Dit is de achtste editie van de Lokale Inburgerings- en Integratiemonitor (LIIM).

Het is bekend dat het bij het monitoren van de sociaal-economische positie van personen van buitenlandse herkomst niet volstaat om te kijken naar de huidige nationaliteit van de persoon. Een groot deel van de doelgroep wordt op deze manier gemist. Zo hebben heel wat vreemdelingen in de loop der jaren de Belgische nationaliteit verworven en beschikken de kinderen van deze personen van bij hun geboorte automatisch over de Belgische nationaliteit. Het is echter niet zo dat met het verkrijgen van de Belgische nationaliteit ook de bestaande achterstelling en discriminatie verdwijnt. De herkomstgegevens van de KSZ maken het mogelijk om op basis van administratieve gegevens van de gehele bevolking de sociaal-economische positie van de verschillende herkomstgroepen in Vlaanderen in beeld te brengen en op te volgen.

Om de herkomst van een persoon te bepalen worden in de KSZ-gegevens 4 criteria in rekening gebracht: de huidige nationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de persoon (voor een eventuele nationaliteitswijziging), de geboortenationaliteit van de vader en de geboortenationaliteit van de moeder. Is één van deze 4 criteria een niet-Belgische nationaliteit, dan wordt de persoon beschouwd als zijnde een persoon van buitenlandse herkomst. Zijn alle 4 de criteria een Belgische nationaliteit dan wordt de persoon beschouwd als zijnde een persoon van Belgische herkomst.

Bij sommige indicatoren is het in de praktijk niet mogelijk om de doelgroep op deze manier te definiëren. In dat geval wordt er gekozen voor een 'second best'-operationalisering die uitgaat van wat momenteel beschikbaar is. Dit is onder andere het geval bij de gegevens over de niet-werkende werkzoekenden van de VDAB (operationalisering op basis van de huidige en eerste nationaliteit van de persoon zelf) en bij de meeste onderwijsgegevens (operationalisering op basis van de thuistaal).

In 2009 waren in het Vlaams Gewest 947.104 personen van buitenlandse herkomst, wat overeenkomt met 15,3% van de Vlaamse bevolking. Begin 2018 leefden in het Vlaamse Gewest 1.433.982 personen van buitenlandse herkomst. Dat komt overeen met 21,9% van de totale Vlaamse bevolking. Dat aantal is tussen 2009 en 2018 met 486.878 personen toegenomen waardoor het aandeel personen van buitenlandse herkomst in de totale bevolking in dezelfde periode met goed 6 procentpunten is gegroeid. Gegevens voor de periode voor 2009 zijn niet beschikbaar. Het aandeel personen van buitenlandse herkomst in de totale bevolking lag begin 2018 2,5 keer hoger dan het aandeel personen met een huidige vreemde nationaliteit (8,7%).

21 steden en gemeenten zijn goed voor ongeveer 50% van alle personen van buitenlandse herkomst in Vlaanderen. 12 steden en gemeenten zijn goed voor ongeveer 50% van alle personen met een niet-EU-herkomst in Vlaanderen.

Tabel: De 21 steden en gemeenten die ongeveer 50% van alle personen van buitenlandse herkomst in Vlaanderen vertegenwoordigen, aantal en %, 2018

		Totaal personen van buitenlandse herkomst	% ten opzichte van alle personen van buitenlandse herkomst in Vlaanderen
1	Antwerpen	263.197	18,4
2	Gent	87.758	6,1
3	Genk	37.732	2,6
4	Leuven	33.128	2,3
5	Mechelen	28.701	2,0
6	Vilvoorde	23.535	1,6
7	Maasmechelen	22.086	1,5
8	Sint-Niklaas	21.006	1,5
9	Aalst	18.505	1,3
10	Zaventem	16.914	1,2
11	Hasselt	16.405	1,1
12	Brugge	16.303	1,1
13	Oostende	16.206	1,1
14	Beringen	15.501	1,1
15	Kortrijk	14.913	1,0
16	Sint-Pieters-leeuw	14.834	1,0
17	Houthalen-Helchteren	14.424	1,0
18	Turnhout	14.084	1,0
19	Dilbeek	13.486	0,9
20	Grimbergen	13.152	0,9
21	Heusden-Zolder	12.768	0,9
	Totaal 21 gemeenten	714.638	49,8
	Totaal Vlaams Gewest	1.433.982	100,0

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking SV en ABB

Tabel: De 12 steden en gemeenten die ongeveer 50% van alle personen met een niet-EU-herkomst in Vlaanderen vertegenwoordigen, aantal en %, 2018

		Totaal personen van niet-EU-herkomst	% ten opzichte van alle personen van niet-EU- herkomst herkomst in Vlaanderen
1	Antwerpen	185.480	23,2
2	Gent	58.645	7,3
3	Mechelen	22.795	2,9
4	Leuven	20.950	2,6
5	Genk	19.357	2,4
6	Vilvoorde	16.637	2,1
7	Sint-Niklaas	15.883	2,0
8	Aalst	13.445	1,7
9	Oostende	10.972	1,4
10	Kortrijk	10.943	1,4
11	Beringen	10.671	1,3
12	Hasselt	9.629	1,2
	Totaal 12 gemeenten	395.407	49,5
	Totaal Vlaams Gewest	799.551	100,0

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking SV en ABB

De top 5 van Vlaamse gemeenten met het relatief hoogste aantal personen van buitenlandse herkomst wordt gevormd door Baarle-Hertog, Maasmechelen, Genk, Machelen en Vilvoorde. Ook in Drogenbos, Kraainem, Antwerpen, Hamont-Achel en Zaventem ligt het aandeel personen van buitenlandse herkomst boven de 50%. Alle centrumsteden behalen een score van 20% of meer, met uitzondering van Kortrijk (19,6%), Roeselare (15,4%) en Brugge (13,8%).

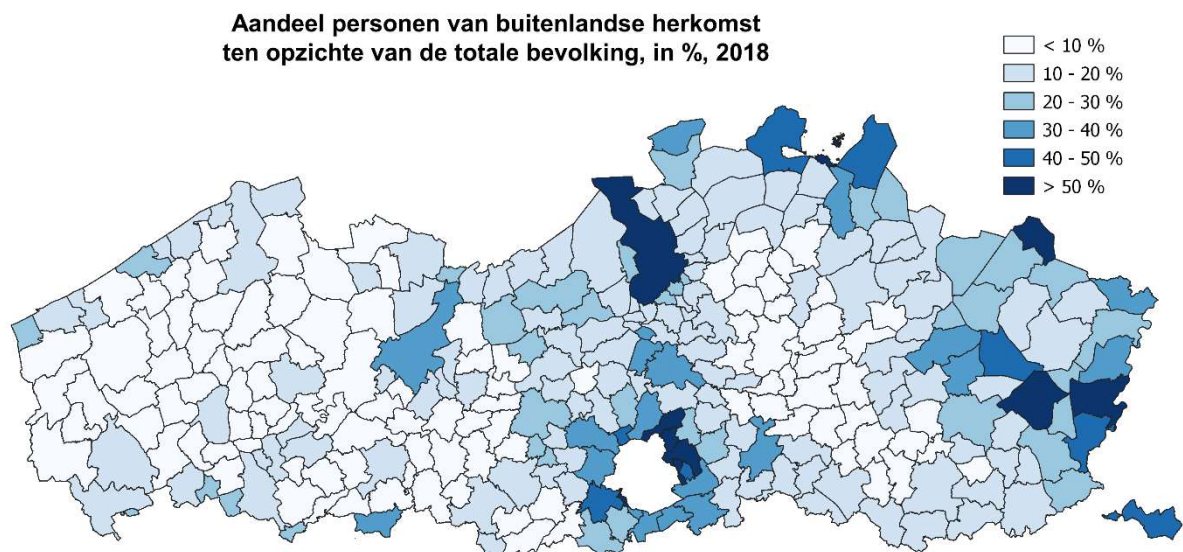
Een aantal van de genoemde gemeenten dankt zijn hoge score uiteraard aan het hoge aantal personen van Nederlandse herkomst. Het gaat om de grensgemeenten Baarle-Hertog en Hamont-Achel. Zonder de personen van Nederlandse herkomst vallen ze terug tot een aandeel personen van buitenlandse herkomst onder de 10%. Het aandeel personen met een herkomst van buiten de EU ligt het hoogst in Machelen, Vilvoorde, Antwerpen, Genk en Zaventem.

Tabel: Top 10 van gemeenten met hoogste aandeel personen van buitenlandse herkomst, aandeel personen buitenlandse herkomst zonder Nederlandse herkomst en aandeel personen met een niet-EU-herkomst (in %), 2018

	Totaal buitenlandse herkomst	%	Buitenlandse herkomst zonder Nederlandse herkomst	%	Niet-EU-herkomst	%
1	Baarle-Hertog	69,2	Machelen	53,6	Machelen	41,2
2	Maasmechelen	57,9	Genk	53,1	Vilvoorde	37,9
3	Genk	57,1	Drogenbos	53,0	Antwerpen	35,5
4	Machelen	55,4	Vilvoorde	51,3	Genk	29,3
5	Vilvoorde	53,5	Kraainem	48,5	Zaventem	27,4
6	Drogenbos	53,5	Zaventem	48,1	Heusden-Zolder	27,4
7	Kraainem	50,8	Antwerpen	44,6	Mechelen	26,4
8	Antwerpen	50,4	Maasmechelen	44,5	Drogenbos	26,4
9	Hamont-Achel	50,3	Wemmel	43,4	Boom	26,1
10	Zaventem	50,1	Houthalen-Helchteren	42,8	Wemmel	25,2

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking SV en ABB

Algemeen genomen ligt het aandeel personen van buitenlandse herkomst het hoogst in de provincies Limburg en Antwerpen, in de rand rond Brussel en in de regio tussen Antwerpen, Brussel en Gent.

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking: Statistiek Vlaanderen en Agentschap Binnenlands Bestuur

Het aandeel personen van buitenlandse herkomst varieert sterk met de leeftijd en ligt het hoogst bij de jongste leeftijdsgroepen. Voor geheel Vlaanderen gaat het om 38,6% personen van buitenlandse herkomst bij de kinderen tot 5 jaar en om 36,2% bij de kinderen tussen 6 en 11 jaar. Bij de 80-plussers zijn 3,9% personen van buitenlandse herkomst.

In 12 Vlaamse steden en gemeenten zijn meer dan 2 op de 3 kinderen van 0 tot 5 jaar van buitenlandse herkomst. Baarle-Hertog scoort veruit het hoogst (81%). Daarna volgen Machelen (79%), Vilvoorde (77%), Drogenbos (77%), Maasmechelen (75%), Antwerpen (75%), Genk (72%), Zaventem (71%), Wemmel (70%), Sint-Pieters-Leeuw (69%), Kraainem (67%) en Hamont-Achel (66%).

De KSZ-herkomstgegevens geven niet alleen informatie over het aantal personen van buitenlandse herkomst per gemeente, maar ook over de sociaal-economische positie van deze groep. De indicatoren wijzen op dit vlak in dezelfde richting: de personen van buitenlandse herkomst – en dan vooral de personen van buiten de EU – nemen een opvallend minder goede arbeidspositie in dan de personen van Belgische herkomst.

Terwijl de werkzaamheidsgraad (aandeel werkenden in de bevolking van 20 tot en met 64 jaar) van personen van Belgische herkomst in 2018 in het hele Vlaamse Gewest op 77% lag, is dat bij de groepen van buiten de EU telkens rond de 54%. Vooral vrouwen en ouderen afkomstig uit Turkije en de Magreblanden scoren laag. Slechts 42% van de vrouwen en 37% van de ouderen in deze herkomstgroep is aan het werk.

Omgekeerd is het zo dat de werkloosheidsgraad (aandeel werklozen in de beroepsbevolking (= som van de werkenden en werkzoekenden) van 15 tot en met 64 jaar) in 2018 veel hoger ligt bij de groepen van buiten de EU dan bij personen van Belgische herkomst. Bij de personen uit Turkije en de Magreblanden zelfs tot 4 keer hoger.

Op lokaal vlak lopen de werkzaamheidsgraden en de werkloosheidsgraden van de personen van vreemde herkomst sterk uiteen. Bij de personen met een niet-EU-herkomst varieert de werkzaamheidsgraad bij de groot- en centrumsteden van 47% in Leuven tot 62% in Brugge. De werkloosheidsgraad van personen met een niet-EU-herkomst gaat bij de 13 centrumsteden van 7% in Leuven tot 15% in Antwerpen.

Tabel: Werkzaamheidsgraad en werkloosheidsgraad van de personen met een niet-EU-herkomst (in %), Vlaams Gewest en de 13 Vlaamse centrumsteden, 2018

	Werkzaamheidsgraad	Werkloosheidsgraad
Aalst	57	11
Antwerpen	50	15
Brugge	62	8
Genk	50	12
Gent	54	11
Hasselt	52	13
Kortrijk	50	12
Leuven	47	7
Mechelen	55	13
Oostende	51	14
Roeselare	51	13
Sint-Niklaas	52	13
Turnhout	50	14
Vlaams Gewest	54	11

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking SV en ABB

Ook andere in de LIIM opgenomen indicatoren zoals de gegevens over de sectorverdeling, het arbeidsregime en de dagloonklasse van de loontrekkenden wijzen op een opvallende opdeling van de arbeidsmarkt. De verschillende herkomstgroepen zijn in andere sectoren actief, werken in andere arbeidsregimes en hun verloning verschilt sterk. In alle gevallen zorgt dit voor een duidelijk minder positieve arbeidsmarktpositie voor de personen van buitenlandse herkomst en dan vooral de personen van niet-EU-herkomst. Het aandeel van de personen in de laagste dagloonklasse (0 tot 100 euro) bijvoorbeeld ligt veruit het hoogst bij de personen afkomstig van buiten de EU (44%). Bij de personen van Belgische herkomst ligt dat aandeel meer dan de helft lager (19%). In de centrumsteden loopt dat aandeel bij personen afkomstig van buiten de EU uiteen van 39% in Genk tot 53% in Brugge en Oostende.

Tabel: Aandeel loontrekkenden in de laagste dagloonklasse (0-100 euro) bij de personen van Belgische herkomst en bij de personen met een niet-EU-herkomst (in %), Vlaams Gewest en de 13 Vlaamse centrumsteden, 2018

	Belgische herkomst	Niet-EU-herkomst
Aalst	20	41
Antwerpen	18	49
Brugge	21	53
Genk	22	39
Gent	15	47
Hasselt	18	49
Kortrijk	20	50
Leuven	13	44
Mechelen	16	44
Oostende	24	53
Roeselare	21	46
Sint-Niklaas	19	44
Turnhout	22	47
Vlaams Gewest	19	44

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking SV en ABB

Team Integratie en Inburgering
Agentschap Binnenlands Bestuur